

SZABOLCS.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Kiadó-tulajdonos: a „szabolcsmegyei lapkiadó-társulat.”

Előfizetési árak:	
Egész évre	4 frt.
Félévre	2 frt.
Negyedévre	1 frt.
Szerkesztői iroda, hová a lap szellemi részét tárgyzó küldemények intézendők:	
A ref. lelkeszi lak.	
Bérmentelen levelek csak ismert kezektől fogadtnak el.	
A kéziratok nem adtnak vissza.	
Kiadó-hivatal.	
Hová az előfizetési pénz, a lapba szánt hirdetések és felszólalások küldendők:	
Nagytér 136. sz. a.	

Hirdetési díjak:	
Minden 5 hasábos peti-sor egyszeri hirdetésnél 5 kr. többszörinél 4 kr.	
Terjedelmes hirdetések többszöri beiktatása, kedvezőbb feltételek alatt eszközölhető.	
Minden egyes beiktatás után kincstárilleték 30 kr.	
A nyilt-törben minden három hasábos garmond-sor díja 20 kr.	
Az előfizetők, a hirdetések megfizetésénél, 20%-nyi kedvezményben részesülnek.	

Nehány békés szó a „Közöny” yy. jegyű írójához.

Őn uram szives volt megtisztelni engem azzal, hogy a „Közöny” 33-ik számában napvilágot látott „a közös iskola” című cikkére a „Szabolcs” 29- és 30-ik számaiban tett szerény észrevételeimről a „Közöny” 38-ik számában tudomást venni s azokat feleletre érdemesíteni, sőt igénytelen soraimat az ildomosság és tárgyilagosság bókijával illetni sziveskedett, miért is fogadjam őszinte köszönetemet. Igen, nekem csakugyan nem polemia, de az eszméknek tisztázása, különösen amennyiben azok városunk viszonyaira vonatkoznak, volt szándékom, s csak örülnöm lehet tehát, midőn ön karomat, melyet önnek a nevelés szent ügyébe vágó eszmék kalászgazdag mezején teendő egy sétára nyújtottam, lekötölező udvarias bókkal elfogadta.

Elindultunk tehát a fentevezetett mezőre szépen, karonfogva s én legalább részemről elmerülve amaz arany kalászos szemléletében, melyek a nevelésügy mezején a jövő nemzedék boldogulásának feltételeit rejtik magukban, igen jól kezdém magamat a séta alatt érezni, midőn egy váratlan epizod majdnem kivett sodromból.

Egy tisztás helyen ön egyszerre megáll, elbocsátja karomat s eme kiáltással: „védd magad” kardot ránt, vi-állásba teszi magát, s a „szándékos félremagyarázás” vádjának életveszélyes „tief-quar” vágását méri rám. De uram, hova gondol ön, hát nem tudja, hogy csak sétára indultunk ki, hát nem látja, hogy otthon hagytam a kardomat? hát önnek vérengző szándékai vannak?!

Igen, ön azt mondja, hogy cikke szellemét félreértettem vagy „szándékosan magyarázatam félre” s ez utóbbi kifejezést zokon veszem öntől. Zokon veszem, mert nem érdemlettem öntől, s mert nem volt feljogosítva hozzá s mert nem volt szükség reá. Nem érdemlettem, mert én nem ellenséges szándékkal közeledtem önhöz, nem volt feljogosítva reá, mert parlamentáris vitaközösök nál, s én csak a parlamentarismus határain belül érzem jól magam, egymás felfogásának helyességét igen, de egymás intencióinak tisztaságát kétségbe vonunk nem szabad, legkevésbé szabad pedig a szándékos félremagyarázás, tehát ferdítés, ráfogás sujtó vádjával illetnünk egymást, nem volt szükség reá, mert önnek érvelése egy hajszálnyival sem lett volna gyengébb azáltal, ha csupán arra szorítkozik, hogy egyszerűen azt tételezi fel rólam, miszerint félreértettem cikke szellemét, mely feltevésen bizonyára nem lett volna szabad felakadnom.

No de nem kívánom a dolognak mindjárt a legsötétebb magyarázatot adni. Szivesem felteszem, hogy ön e kifejezéssel nem akart engem szándékosan sérteni s inkább vagyok hajlandó, habár a pseudonym széles karimájú kalapja alatt egymás arcvonásait nem is vehetjük ki teljesen, ama

sok csatában résztvett veterán vitézek egyikét tételni fel önben, kik a csaták zajában öszülvén meg, azok riadó hangja annyira második természetüké vált, miszerint még vidám baráti körben s enyelgés közt is oly vezénylő fenhargon beszélnek velünk, mint ha ágyutakárnának sütni ránk s lehet, hogy a nehezteltem szavak is régibb, a köztünk levőnél sokkal hevesb, sőt személyes természetű összeütközések idejéből maradtak velük önkéntesül s cseppentek önkénytelenül a csekélységemnek szánt sorok lapjára.

No de ne időzzünk e helyt tovább, dugja ön hüvelyébe kardját, melyet kezének talán csak egy ösztönszerűt mozdulatával rántott ki, adja ön karját, béke velünk, sétáljunk tovább s folytassuk beszélgetésünk tárgyát.

A dolog érdemét illetőleg igaza van önnek, hogy a községi iskola nem állami, s ezt én, ki egy megyei iskolatanácsnak több évén át valék tagja s tisztviselője, igen jól tudtam, de hogy csakugyan közelebb viszonyban áll az államhoz, mint a felekezeti iskola, az kiviláglik onnét is, hogy az állam amaz felett közvetlenül, emezek felett csak közvetve gyakorolja a felügyelet, s hogy az 1868. XXXVIII. t. cz. 43. §-a értelmében ott, hol a községnek saját erejéből nem telik, az állam tartja fenn, részben legalább a községi iskolát s tudjuk, hogy a ki mire költ, abban rendszerint ő az ur, ő a rendelkező. Ez volt az oka, a miért idézett cikkemben felszólaltam, ne akarjunk kormánypártiabbak lenni magánál a kormánynál, mert meg vagyok felőle győződve, hogy ha ma minden felekezet kimondja, miszerint összes iskoláit átadja az illető községeknek, épen a m. kormány lesz az, mely e hir halatára halálra sápad ijedtében, mivel a népoktatási törvény 35-ik §-ában meghatározott maximum t. i. az egyenes adó 5%-ja a községek őríási többségénél a népiskolának felállítására és fenntartására távolról sem levén elégséges, az államnak kellene számos milliókat előteremteni oly célra, mely eddig a felekezetek hazafias buzgólkodása folytán az állam terhelhetése nélkül lett elérve, s a cultusminister tavali körrendeletében a meghatározottabb biztosítási a felekezeteket aziránt, miszerint távolról sem kíván a felekezeti iskolákkal szemben ellenséges állást foglalni, sőt örülni fog, ha azok mentől több buzgódságot fejtenek ki a tanügyi körül.

Különbön tévedne ön, uram, ha a községi iskolák ellenszékét tartott engem. Lehetnek esetek, helyzetek, melyekben azoknak nem csak észszerű, de szükséges voltát is elismerem, p. o. ott, hol a felekezeti iskolák a célznak vagy meg nem felelnek, vagy az erőket szükségtelenül forgácsolják el, p. o. ha egy községben 4 külön felekezeti iskola tengene egyenkint 12—15 tanítvánnyal, kik egyesítve egy tanteremben is elérnek stb.; én csak a községi iskola egyedül tudvözítő voltának s a még oly jó felekezeti iskola feltétlen roszalásának egyoldalú tana ellen küzdök. E mellett megengedem, hogy a felekezeti iskolának is lehetnek kinövései,

minő például a vallásügyekben türelmetlenség stb.; nyesegecsük ezeket bátran, kiméltelenül, bizony feltalálhatjuk őket helylyelközzel akármely táborban; ha ilyenre akad ön, uram, csak ostorozza bátran, akár én is segítsek, de azért ne törjünk pálczáat egy egész oly intézmény felett, melytől a multra nézve talán ön sem hajlandó megvonni az elismerés jutalmát, s melyet én, ha csak a kor követelményehez simulni akar, életképesnek találok a jövőre nézve is.

(Vége köv.)

KÖZÜGYEK.

Szabolcsmegye gyülesterméből aug. 25.

Elnöklő Főispán ur által, f. hó 25-én a megyei bizottmányi gyűlés megnyitván, következő nevezetesebb ügyek tárgyalattak le, u. m.

Felolvastott az alpisáni időségi jelentés, melynek egy a közbintonságra, mint a községesség ügyre vonatkozó s általában a megyei élet zönden mozzanát beüelő értesítési megnyugtató tudomásul vételtek; hosszabb vitát csak három tárgy idézett elő, jelesül, a kolera-árvák részére befolyt adakozásokból fennmaradt 1204 frt. hová fordítása; a hivatalított elmozdított volt árva-törvényészeki elnök Rózsa István által jogtalanul felkelzt árva-pénzek biztosítása, és Nádudvar községnek inségi kölcsönérti folyamodványa, mely tárgyak akként intéztettek el, miszerint a kolera-árvák javára begyűlt, s még rendelkezés alatt maradt 1204 frtnak, a szükséghez képest saját céljára leendő fordítására alpisán ur felhatalmaztatott.

Az elszakított árva-pénzek mikénti megterítése feletti határozat függöben hagyatott, azon okon, mert bár az ezen ügy felderítésével megbízott küldöttök napokon keresztül buvárikodott a postai jegyzőkönyvekben: mindazonáltal nem lehetett az összeget biztonosan megállapítani, azon okon, mert a posta hivataloknál csak az érték zettvetett jegyzőkönyve, ez ideig nem volt kiphatalható, hogy a befolyt küldeményekből mennyi volt a készpénz, és mennyi a manemű érték, ennek felderítése a küldöttöknél kötelességébe tétetett. — Valóban óhajtott, hogy ezen a bizalmat nagy mértékben megrendítő ügy mindeelőbb tisztázva, és a községes megelégedésére elintézve legyen. Nádudvar községben az inség jelei már is mutatkoznak, jó idejében gondoskodni kívánt, hogy az országis inségi alaphól kölcsönt eszközöljön. Folyamodványa azonban köllőleg felszerelve nem lévén, a szakasz szolgabíró oda utasított, miszerint a helyszínen megjelenvén, szerezen tudomást az inség nagyságáról, a szükségeslő kölcsön összegéről, a kölcsön visszafizetésének alapjáról, s indokolt jelentése tolytán Alpisán ur felhatalmaztatott a kérvénynek pártolálag leendő fölterjesztésére.

Második tárgya volt közgyűlésünknek az árva-széki elnök választása. A jelölő bizottgát id. Elek Gábor, Lövei Antal és László Alajos választott, Molnár Ágoston, Zoltán János és Gróf Dezesewij Aurél kinevezett tagokból megalakítván, a gyűlés tíz percnyi szünetelése után Fintor József és Kubinyi László urak jelöltetvén ki, Fintor József nagy többséggel választott meg Csak öröndünnem lehet e tapintatos választás fölött, valóban lelkiismeretesebb, szorgalmatosabb és szakavatottabb kezebe nem lehetett volna letenni az árva ügyet, s reméljük, hogy a községes teljesen meg lesz nyugodva árvi sorsa felől. A Fintor József ur elválasztása alkalmából megürült árva-törvényészeki állomás jövő gyűlésen fog választás által betöltetni, vajha ezen alkalommal is, ügybuzgó, szorgalmatos és jellemes emberre vetné szüzeit a választás községes! A tankerületi iskolatanácsnak, a törvényben körülírt hat évi működési ideje lejárván, az újból alakított, és pedig, az eddig működő tagok egyhangulag újból megválasztattak, Kömives József elhunyan, Kauszay Károly és Szoboszlai Papp József urak pedig lemondván, helyökre Gál Elek, Lukács Odón és Kállay András választattak meg.

Az igazoló bizottmány is újból alakítottán, volt tagjai ismét megválasztattak. Rózsa István kivételével, kinek helye Gál Elek ural töltött be.

A jegyzői nyugdíj-alapról alkotott rendszabály 2. 3. §-ait a ministerium kifogásolván, azoknak módosítást hagyja meg a megyei törvényhatóságoknak. Mint-hogy a neheztelt §-okban, a tisztí kerestet magok után még nem vonható kisebb mulasztásokért az előjárókra s azok között a jegyzőkre is kirovható büntetés pénznek a jegyzői nyugdíj-alaphoz leendő ceto-

lása mondatik ki, minthogy ezen részben törvényekkel meg nem jö szűkítésre, előbb határozata mellett megmarad a bizottság és a miniszterium által nevezett pontokat a maguk episégekben kívánja föltartani.

(Folyt. köv.)

Felelet t. Görömbei Péter urnak a „Szabolcs” f. augusztus hó 2-án megjelent számában levő két czikkre.

(Vége.)

Czikkében megemlékezett t. Görömbei ur az izraelita iskolákról szóló részletes statisztikai kimutatásról és a zugiskoláról, az elsőről mondván, „ilyet a zsidóktól kívánni nem lehet, mivel ott olyan vidéki vagy megyei iskolai felügyelőség nincs, mint a többi felekezethez. Itt minden egyes család, vagy egyes községekben több család által feltartott u. n. zugiskola magának áll s esik.”

Aláhúza ellenre a dolgok így állanak. 1870. évi június hó 14-én kelt királyi rendelettel jóváhagyott határozványok alapján Szabolcs megye és a Hajdúkerület 22050 ízr. lakosával a magyarországi 26 kerület közül a XX-ik kerület képezi, melynek élén a 11 előjárósági tagból alakult községi kerületi képviselő áll, — elnöke: Mandel Edő megyei iskolatanácsos. E testület nem csak felekezeti, hanem egyzersimnd közköztartási hatóság is; tehát „nem senki ember fia,” mint G. ur mondta, hanem az állam által elismert felekezeti hatóság örökdió feleletük, melynek elnökével kell nekem is iskolai ügyekben hivatalosan érintkeznem, ki képes is az izr. iskolákról szóló részletes kimutatást elkészíteni, — mely azonban a megyei tanügyi statisztikában az illető községeknek, amennyire összehajtatásuk lehetséges volt, pontosan feltalálható.

„Az egyes családok által feltartott zugiskolák sem maguktól esnek,” hanem a törvényrendelet folytán a tanfelügyelő jéti el azokat. — Jelenlegi nagy körutalmával Szent-Mihályon, Polgáron, Dadán, T. Lökön, Kenézlon, Zalkodon, Balsán, Vencsellon, Timáron, Rakamazón, Nagyaluban, P.-Ladányon, Szoboszlón, Bősözörnyében és Nánáson a képviselői közgyűlésekben hozott határozatok alapján a községi hatóságok, — s a bajok rögtöni orvoslhatása végett velem együtt utazott és közreműködött t. Dobozy Ferenc szolgabíró és a hajdú városokban az izraelitáknál folytonosan velem volt rendőrhadnagy urak által összesen — 33 zugiskolát zártam be, s tanköteleseiket szigorú büntetés terhe alatt a más felekezeti iskoláiba rendeltettem be. — T. Lökön, Bősözörnyében és Nánáson vagy számuk és vagyonos voltak miatt nyilvános felekezeti iskolák felállítására szorgalmaztam őket, mit ha nem teljesítenének, azon esetben tanköteleseiket a többi felekezeti iskoláiba fogják berendeltetni. — A zugiskolák keletkezésének korlátozása és egyzser mindenkorra leendő megszüntetése tekintetéből a vallás tanítását is csak a nyiregyházi rabbinus ur által (kit Nyiregyháza, a vizsgálatnál lehető legnagyobb szigor alkalmazására, személyesen magam kérttem fel, ki becsület szavát adta aziránt, hogy egyedül csak képes embereket kvalifikáland) szigoron megvizsgált és kitűnőleg képesített tanítóknak engedtem meg. Az egyes községekben alkalmazandó héber tanítók számát a tankötelesekhez mérve határozta meg, hogy

az alszaporodhatásnak utját elzárjam. — A legszelebbel kifejezéssel élve is tulajágos bátorán kívántatik ahhoz, hogy valaki saját útján valóban és előtte teljesen ismeretlen dolgokat tehessen közzé. Az ily eljárás és modor szerény véleményem szerint: sem nem szükséges, sem pedig annak alkalmazására nem hasznos, mert nisi utile est, quod facimus, stulta est gloria.

„A második egyetemes magyar tanító-gyűlés előestéjén” című czikkében a megyei tanító-egyletkekre vonatkozó következő állításaira: — „fájdalom, hogy megyékben csak a nyiregyházi ev. tanító kör tárgyalta (t. i. a központi bizottság által kitűzött hat) tételeket! és egyedül a nyiregyházi ev. egyháztanács gondolt rá, hogy a gyűlésen való megjelenítésre egy tanítóknak anyagi segélyt nyújtson. Tanító-egyleteink csak névleg léteznek. — Nekünk nincs szükségünk az egyetemes gyűlésen való megjelenésre s okulásra? Talán nálunk minden rendben van? Meddig fogják még névleges tanító-egyletnek az igazak édes álmát aludni? Mikor fogunk már felszerelni a munkárá? stb. Vagy csak alszunk, szunyadozunk tovább? No hát akkor csendes nyugodalmas jó éjszakát!!!...” — leginkább az illető tanító-egyletkei felelhetnének meg, minthogy azonban a tanfelügyelőségek is rendszer szokása szerint érteni, kötelességüknek ismerem az igen tisztelt közönség iránti tiszteletből, t. Görömbei ur állításai iránti öntételekhez hatása végett elmondani a valót és a tényeket úgy, amint azok részint nekem is tudomásomra jöttek, részint pedig előttem történtek.

Az egyetemes tanító-gyűlés központi bizottsága által kitűzött tételeket tárgyalta az alszabolcs-hajdú kerületi ref. egyházmegyei tanító-egyletnek északi és déli köre, melyek közül az első M. Lakatos Károly és Fitos Ferenc szentmihályi ref. tanító urak képviselték. A hajdúkerületből pedig a bősözörnyei és szoboszlói ref. egyház tanácsai 5 tanítót küldtek fel. — Nyiregyháziól maga a város küldött fel 5 tanítót és a kisdődödviást az egyetemes tanító-gyűlésre 20—20 forint személyenkénti uti áttalánnyal. — A szabolcs-megyei felekezetenküli tanító-egylet f. augusztus hó 4-én tartott közgyűlésében Szénfy Gyula nyiregyházi evang. tanító urát bízta meg az egyetemes gyűlésen leendő képviselésével, ki a tanító-egylet által részre felajánlott, s önkéntes adakozás útján begyűjtendő utiköltséget nem fogadta el azért, mert a város e célra már neki 20 frtot adott.

A felhozott példák, ha többet nem idézek is nemcsak eléggé meggyőzők t. czikkirő ur állításait, hanem egyzersmind azt is világosan mutatják, hogy a szükség éretlenül fogva örömmel használták fel az alkalmat „az egyetemes gyűlésen való megjelenésre és okulásra;” mert melyen érezték azt, hogy tökéletesen nem vagyunk, és nálunk nincs minden rendben De még a t. G. ur által idézett Poroszhonban sincs minden rendben, pedig ott már az állam 111 év (csak az iskolai törvény keletkezéte veszem) óta törekszik következetesen végrehajtott törvények által azon czél elérésére, mely nálunk az állam által elérté csak hatodiel évvel kezdetét meg. Egyzserre mindent a haladási fokozatok mellozése nélkül léteitenni nem lehet. Ezt azonban nem világosításunkra és az eddigi állapotban való további maradásunkra végt hoztam fel, s nem is azt teszi, hogy teljelen legyünk, hanem hogy felszített erővel munkálkodjunk a tetemes hiányok és bajok orvoslásán, az értelmi világosság és közműveltség minél nagyobb mérvbeni elterjesztésén. — Igyekezünk meghonosítani,

ápolni minden oly üdvös eszmét, intézetet és egyletet, mely a nindem szellemi felvilágosodást, újja születést mellobb eszközei képes. — Ezeket azonban nem üres frázisokkal és comicus felkiáltásokkal, s a meglévő egyletnek gunyárgyul tésével, hanem azoknak buzdításával, munkára való bátorításával és észlelyes eljárás által érhetőek el, lélektani elvek szerint más eljárás követni nem lehet, ki annak ellenkezője cselekszi, az nem épít, hanem rong: — mindenkefelett pedig folytonos és kitartó munkásságra van szükségünk. T. czikkirő ur következő kifakadásaira: „Meddig fogják még névleges tanító-egyletnek az igazak édes álmát aludni? Mikor fogunk már felszerelni a munkárá? Vagy csak alszunk, szunyadozunk tovább? No hát akkor csendes nyugodalmas jó éjszakát!!!...” feleletem az, hogy a szabolcs-megyei tanító-egylet közlül az alszabolcs-hajdúkerületi ref. egyházmegyei és a rakamazi rom. kath. t. e. nem szunyadoznak, nem alsznak, hanem ébren vannak és munkálkodnak, évenként többször tanító-értekezleteket, felolvasásokat és az iskolákban minta előadásokat tartanak. — A szabolcs-megyei felekezetenküli tanító-egylet legközelebbi gyűlésében egy hozzá ügyi tagja által beadott pályamunkának megbírlásával Pazar István, Szabó Endre nyiregyházi és Járdánház. Miklós kemecsei tanító urakat bízta meg. — Jövendőre is a tanfelügyelőség egy 10 és egy 5 forintos pályadíjat tűzött ki, melyek közlül az egyiknek tárgya az oktatás-tan köréből leendő; a második pályadíj pedig a beszéd- és értelemgyakorlatból a ház, utcák, térek stb. tanításához készíltetve helyrajzi térképek közül a legjobbat fog kiadani. — A pályázatot a gyűlés határozata szerint a választmányi fogja hirlapjal kihirdetni.

Arról senki sem lehet, ha t. Görömbei ur a tanügyi érdekekben alszabolcsban, vagy a megyében mástú történet dolgokról magának tudomást nem szerez, mint nem szerezte egy év előtt sem, midőn tanító-egyletke alakítása ügyében a „Szabolcs” hasábjain felszólalván, azt mondotta, hogy a nyiregyházi kívül nincsenek tanító-egyletnek és egyleti könyvtáraink, holott már akkor a megyében a nyiregyházi kívül 6 felekezeti tanító-egylet és 4 egyleti könyvtár volt — E tárgya vonatkozólag körutalmával a nagyobb községekben, melyekben 3—8 vagy több tanító van, a tisztelőnd lelkész urakkal egyetértőleg, hetenkénti tanító-értekezletek és minta előadások tartását rendeltet el, s az aokról szóló jegyzőkönyvek átnezés végett negyedévenként fognak hozzám bűvkedni.

Fentebb tisztelettel előadottakból megítélhető a nagyérdemű közönség, hogy igazságos és méltányos volt-e t. Görömbei Péter urnak huzamos idő óta több czikkében ellenem kifejezett megtámadásai és ócsárlásai. — Két évi és 3 hónapig hivatalos működésemnek fenntebbiekben rövid kivonatosan előadott eredményét eljárásaimmal együtt nyugodtan bocsátom a közvélemény ítétele alá azon tiszteletteljes kijelentéssel, miszerint e tárgyban többször felolní és hirlapi vitákba bocsátkozni nem fogok.

Kiss József,
tanfelügyelő.

Esdő szó a nyiregyházi gymnasium ügyében.

A nyiregyházi gymnasium magas jelentősége minden discussio felett áll; Nyiregyháza városára nézve, eltekintve attól, hogy ez intézet a város magyarosodásának egyik legbátratosb tényezője kell hogy legyen.

A „Szabolcs” tárczája.

AKKOR ÉS MOST.

(8 évi baráti találkozásunk emlékére.)

Nyiregyháza, aug. 9. 1874.

(Vége.)

Majd hogy végezte ez is küldetését:
Jött egy ragyogó, gyémántos vitéz,
Hallhatta messze az arany csörgését,
Látszott szeméből, hogy alkundi kész. —
„Minő szegényes butor!.. O mi szőgyent!
E rozszant asztal!.. Ez avult komóti!..
Tán munkálkodni nem szoktál serényen?!

O volt idő, midőn én is nyomorgva
Száz konyérrel toltam a napot,
Silány portakám zsbvásárra hordva
Viseltem rongyot, s hitvány kalapot!..
S most milliókat forgatok naponta,
Kincsem tekintélyt tal a tengeren,
Előttöm tárva a föld minden pontja,
És ami fölb: a pompa kényelem!”

„És honnan e kincs? Gondolnád apámról?!!
Vagy a szerencse véletlen kegye?!!
Vagy csak egy jött be ajtómon magától,
A tündér ország messze kincs hegye?!

Jött meg aztán sok!.. Ez köpenyt cserélni,
Az hizelegni készlet és tanít;
Ez ravasszággal a világot élni,
Amaz kutatni mások titkait.
Itt egy tudós, ki váltig prédikált,
Hogy kell a hont eladni fionul;
S midőn beszél, figyelve körül állja
A hü magyar nép, hallgat és tanul. —

... Igy tanítottak e vándor tanárok,
S leckeiket bevette a világ
S e létbölcsesség már nem csak szivárg,
De zug, s eltűnt nincsen semmi gát....

Alant a kunyhó, fent a búzke csarnok
Egy tant hangoztat, egy célerét heví;
Minden szív öző, egy kis búzke szarnok;
Kévs ki lát, hall s érez embérl.

Egy évtized még, vagy tán annyi sincsen!..
S hogy megváltozott az élet körül,
Az ember görnyed őcsinált bilincsen.
A szív lassanként megfogy, megkövül. —
Önkény, erőszak sirt és itt a jognak,
Dicsők emléke: alpis ragalom!..
Nehéz igával küzdenek a jobbak;
Mig a gonosz jutalma kincs vagyon!!!

És mig e zajban szédült a miniszter,
S eladta lelkét, tollát a tudás;
S mig a hazafi aranyborjút tisztelt,
S albélességgel telve anyi jó:
A jó barátok meg nem rendelének,
A bölcs tanárok ámitó szaván,
Szegénységgel hátr s nélkülözve élnek
Függelenség, becsület asztalán! —

De mit beszéltek, hiszen végre, végre
Ránk is bilincset vert egy hatalom.....
.... Langy, fűszeres fét csalt egy szebb vidékre,
Hol virágok volt a völgy s halom;
Mámor fogott el, új érzés köttél le,
A madár titkos élét zengett,
Fejünket arany lombárok befödte,
Suttogva édes, lágy érzelmeket. —

És jöttek ök a bájoló virágok,
Szép rózsálcerezal lejtettek felénk,
S mig átnyújtottak egy egy szép virágot:
Bilincsebe verve foglyaik levének.
S most már ringatjuk itt ott fris gyümölcsöt!
Hijába már ez nálunk így megyent!..
Csak neveti az élet szoba bölcsét
E hatalom: az édes szerelme!....

.... S most itt vagyunk! Jellemben mind a régi,
Bár homlokunkon ritkul már a haj,
Egy két redő magát korán bevési,
Kíváit ha aggaszt bu, gond és sohaj!..
— De nyomjuk el most!.. Eljen a barátság!
Nevessem a dal! Csengjen a pohár!..
Ha fájus is! most azt mások ne lássák,
Ránk egy dicső nap öröm árja vár!..

Fel a pohárt! Legyen még egyszer élet!
Mint akkor volt oh! Ujjemg és neves!..
Együtt vagyunk! A szívem, lelkem éled,
Íjesz a gondot: „távozz messze!..” hosh!..
Hah loma szárnyát megmozgatta!.. szárnyal,
Derül, mit árnya homályjal fedett!
Jertek, löjtek le az öröm nyílait!
Többé ne duljon átélnek fellett!..

Fel a pohárt fell! Éjének, ki nekünk
Nyújtják az élet, bár buval vogyest!
Mi az óvek és ök már a mi létünk,
A kedvet, élet hat együtt kerest!
Éjének e kellemeszag virágok!!!.....
Éltünk rózsák éjének sok!!!!.....
Nők! értetek háromszor felkiáltok!
Fel!.. zengjen össze az „eljen!”, „hurrah”.

És e hanán, e könyvzattata földön
Szabadságot had hordjon szét a lég!
Mond!.. — népek stija trónonál könyörgöm:
„Éleg a könyvből, a verből elég!”...
Kézet szorítva zuzzuk szét a lánczat,
Mely testet, lelkét börtönjébe dönt;
S mely fennröplést hitvány röghő! lánczolat:
Írtuk e földről a fásult koronyt!..

És ha megállunk nagy napok tusán,
Bár nélkülözve meddő években:
Ne ingasson meg erután so armány,
Bizton evozunk az örvényekben!..
Kövésse átkunk, azt ki lelkét árul
És ennek árán kincsalmot szerzes!..
A szív becsület álljon ott határu,
Hol a lélek tán gyöngyl, tévedes!

Most Isten áldjon fiuk ötven évre!..
Akkor találunk már az égbe lesz!
És ó lonna a föld nyirkos sirt ólébe,
Nedűt Tokajnak bérce nem növeszt:
Fel hát baráti! Eljen az adott szót,
Nevessem a dal! Csengjen a pohár!
Értse e hangot minden a khez szót.
Ránk egy dicső nap örömárja vár!

Lukács Ödön.

rokkal szemközti, kiknek körüljáról II. Fülöpről, Hugo Victor oly mesterileg írta:

— mosolygásra
Úgy nem volna képes e hideg van ajkkal
Mint a pokol rácsát, nem deriti hajnal.
Kigyó fátyal, ha levete egy szőrt:
Csak azért történt, hogy birtassa a hőbért.
Szemének csak úgy fut fénye: ha a máglyak
Tüze, amit fitta, ravetteit lángját.
Ember, eszme, szellem, jog előtt felelmes

A föld nyögve hordta — ha melás — ábrándját.*

Látuk a legnemesbb jellemeket, kik előtt orániai Vilmos neve volt a varázsszó. Egmont és Horn ekkor már elvértek. A hazafiak kis csoportja összekövésben keresték menedéket. Rysoor gr. (Kovács Mór) magaslík ki közülök. Rokonszenves, férhas alak, ki előtt a szenvedély magasabb hangja sem ismeretlen. A dráma hőse ő volna; arról persze nem tehet, ha az író benne inkább a vértant, mint a „Nemesis martalékát” tüntette ki a drámaiság rovására. Sikerült jelentete volt: mikor nejeinek szemére lobbant azt, mily alacsony sorsból, mily nyomorból emelte magához, s ezért mégis hűtlenséggel jutalmazza; mikor esküvel fogadja a „szerető” megölését. Kevésbé sikerült: mikor a végzetes seb elárulja előtte azt, hogy nejeinek kedvese az álnok csábító senki más, mint — tulajdon barátja. E jelenet bágyadt, hatás nélküli volt. Feltenünk kellett volna a hőst, ki talán réjtlen vérről mossa le a gyalázatát; ehelyett már előre sejtett velünk, hogy ő elég jó lesz neki megbocsátani. Mintegy fokunkint vezetett oda bennünket, hova vártatlanul kellett volna állítania: feltüntetve a szenvedő hazát, a kiért kész megbecsátani az álnok barátokat is, ha ennek karja a haza védelmére szükséges. Mellette nejt Dolores (Buday Adél) illeti a legnagyobb dicséret. Katolikus lány nálánál — a hazát. Előtte semmi volt a kötelesség, a haza, semmi volt önmaga; előtte a szerelem volt minden. Mikor elárulja az összeesküvéket, nem gondol arra, hogy ezreknek, hogy férjének vére hull el Alba boszúja alatt; megtette azt azért, hogy kedvesét van der Noot-ot megmentsse férje boszúja elől. Látszik, hogy a kissasszonynak Dolores egyik legkedvesebb szerepei közé tartozik. Buzdított a komoly tanulmányokra. A természetét meg van áldva mindazon tulajdonságokkal, melyek előrehaladását bizonyossá teszik. Mai előadásai behozonyítá, hogy nemcsak az egyes részletek kiemelésén igazgert, hanem hogy benne az egész alak lélektani öszhangy törekedett. Öltözete főnem izléséről tanuskodik. Figyelemmel fogjuk kísérni többi szerepeiben is. Csak arra kérjük: ne annyira is azbe a hibába, melyben társnő közlül összenvednek; értjük: akarjon nem szép is lenni, ha szerepe így kívánja. Az első jelenet boldog, szépségben ragyogó Doloresét láttuk mindvégig. Lehetséges ez azon szenvedések és zaklattások után, melyeknek e nő ki volt téve? Különösen kiünt ez Alba leányával (Rott Mari) való találkozásakor, ki mig elkezelgő, a helyett hogy a beteges hivatag leánykát ábrázolta volna: a halotti ágyat juttatta szüntelen eszünkbe. Van der Noot (Somogyi) az első jelenetekben többet ígért, mint a menyinre a későbbiekben képes volt. A darab folyamában nem tudta összhangzatos alakki formálni azt a jellemet, melynél „a szerelem és kötelesség, ércny és vétek egybefolyt”. Mintha az utolsó jelenetre hagyta volna erejét. Mert mikor megtudja azt, hogy kedvese árulta el őket Alba előtt, mikor visszaclemkézik barátjának Rysoor grófnak adott esküjére, hogy az áruló, bárki legyen is az, megöli; mikor fellázd benne a férfibüszkeség annak hallatára, hogy a máglyára lépők az ő nevét hangoztatják árulóul: lelki harcát szépen tükrözö vissza minden hangjáról és mozdulatával. A lba hercege (Seeles) hi alak volt. Vad szörny, kinek a haldoklók jajkiáltásában telik minden öröme. Kit ércny könyörgése meg nem indít: az beteges, a halál esráját magában hordozó leányának minden kívánságát teljesíteni kész; kinek fülei zárak a kesergő anyak jajkiáltásai előtt: saját gyermekének életéért egészséget mindenét feláldozni kész; a ki előtt ezrek borulnak térdre, s ő hidegen tekint rájuk mint egy koszobor: az kezét csokolja az orvosnak, kitől leánya megmentését reményli. Megdöbentő ellentét; a pszichológiai tanulmányok egész tárha ez a vadállat, akit mégis embernek hittak. Kár, hogy Seeles e vad szörny lényét az apai melegség szeretetével nem tudta eléggé keresztül szöni. Különben ő is a társulat hivatottabb tagjai közé tartozik. Még Czakonét emlitem, ki a vérbírósg előtt jelenetnél a kétségbeesésben örüls szölerő sodort szerencsétlen anyai fájdalom megrázóan adta elő. Pár sornyi szerepe volt; és mégis mily sokak szemében esalt ki könnyeket vele! A vérbírósg tagjainak szerepe is ügyes kezekben volt letve. A rendezőnek azt mondjuk: hogyha egy szegény toronyórt, és és még egy szál embert állít lel „összeesküvőkül” magát a főszereplőt is nevétségessé teszi. A toronyban való jelenet e miatt egyáltalán nem sikerült; van der Noot declamatioja a helyett hogy emelt volna, mosolyra indított. A többi szereplőit máskor.

— A vidéket még áll látki képviselve a színházi közönség közt. Figyelmzettük a műveltebb vidéki erkölcset arra, hogy Mannsberger társulata a legjobb erkölcset egyesti magában, kiket nem a „kasza-kapa kerülés” — mint ez fájdalom a legtöbb vidéki színtár-

sulatnál történik! — hanem a magasabb czél felé törekvés egyesít. Városunkat ily jeles társaság még alig látogatta meg. Ohajtjuk, hogy jó véleményünk előlegzését a bucsu alkalmával se legyen okunk megbánni. — **Vasárnap aug. 23-kán „Fokról fokra” életkép vadított Müller Hugótól. Fordított: ? — A czímet e szöval egészíteltük ki: „sülyedhetünk.” A darab meséje ez: Werner asszony leánya Mari (Rott Mari) és ennek barátja Lisette (Zádorné) megújítják a varrást s vele együtt a szegénységet; amaz Starkhoz (Érczi) egy alkalmával nélküli kereskedő segédhez adja magát, a másik azonban már számítób, nagyobbal halakra kezd halászni: Pepi gróf meg Stefí báró. Persze eredménytel, s kezdődik erre a „betz.” Uszályos selyem ruha, brüsseli csipke, fogat, liberias íris, páholy, diner, souper, dejeuner, pezsgó, villa Badenben, meg Vöslauban, a Volksgartenből a Neu-Weltba, onnan meg mit tudom én hova. Szöval: „Ein Stück Wiener Leben.” Eddig van a „hopp.” Jön azután a „kopp.” Zsibárustól vett ruha, korhely diákok és kereskedő segédek kózik csapata, „halb seiti,” úres has, rongyos papupi, cikóriás kávé, kalbesny, verli, betegség, életuntags, anyai átok, hamis kártyajáték, zsebmetszés, policzaj, rongyszedés, kétségbeesés — öngyilkosság. „Es ist eine alte Geschichte, doch bleibt sie ewig neu.” A darab minden hibáit szivesen feleldük — morálja miatt. Zádorné a helyzet magaslátán állott valóban. Természetes könnyűséggel dalolt; hangjának íris anyaga már magában is rokonszenves, a kifejezés még szebbé teszi. A kedves vidám dalokat hibátlanul, a szerelem és pajzán édelgős, behelző kifejezésével énekelte. Érczinek szorgalom és kitartás mellett szép jövöt jöszoltak már akkor is, mikor Aradi társaságában volt; tulzás nélküli kedélyes játékaért csak dicsérettel emlékezhetünk róla. Csinos színpadi alak, mit Gerőfi is, kiben a szorgalmatos egyszerű, becsületes munkánia után éni akaró fídélis bécsi, jó személyesítore talált. Rott Mari jelentékeny közhatalú a darab sikerének emelésére. O szorgalmas színész; ugylászi érzésel is tud játszani. Mikor régi kedvesének becsülatért esdve igéri, hogy megaladja benne azt a kit reményl, csak feledeje el multját; s mikor álmából felébredve tükrözze siet el magát szépné találja, az érzésnek oly tiszta hangján szözlött, mely mindig megaladja az utat a hallgató szövezébe. — A zongora nem tudja feledtetni velünk a zenekar hiányát. A két tánczosno szabatosan és könnyen tánczolt. Előadás előtt el nem tudtam képzélni, miért tudja zsebbe a gukert az en kedves uram bátyám, mikor itt Nyiregyháza nem szöknunk azzal színházba járni. A táncz közben azután megtudtam.**

Felölös szerkesztő: Lukács Ödön.

HIRDETÉSEK.

ILLINCZ GYULA

könyv-, mű-, zenemű-, papír-, írószerek-kereskedése egybekötött újonnan berendezett magyar és német kölcsönkönyvtárral Nyiregyházán a főpácson özv. Polyák Alajosné házában; (október 1-sötöl a városháza alatt, a főkapunál balra az I. bolthelyiség) tisztelettel ajánlja a t. cz. szabölcsmegei nagyérdemű közönségnek mindennemű akademiát, gymnasiumi, real és elemi iskolai könyvekből, valamint az irodalom terén megjelent minden újabb és régibb termékek dasan ellátott raktárát legjutányosabb áron. A helybeli tanintézetekben használatban levő könyvekéről nyomtatott hiteles jegyzékek díj nélküli bárkinek rendelkezésére állnak.

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan azonnal eszközök. (3—2)

Kiadó legelő s eladó széna.

Berczeltől félórányra eső Györgytalló pusztán 600 hold kitünő legelő van kiadó folyó évi november 1-ső napjáig, valamint 400 szekér széna eladó. Továbbá 1200 juh vállaltatik felébe

Értekezhetni levél által (utolsó posta Gáva) Berczelen vagy személyesen a Györgytallón (3—2)

Fráter Sándornál.

Haszonbérlet.

A pthrygyi határban levő mintegy 1000 holdat tevő nagyobb részt szántó és kaszáló földből álló tagos birtokom, — mely a tokaji indó háztól egy órányi távolságra van, az 1875-dik évi Szent-György naptól fogva több évre bérbe adandó.

A feltételek iránt értekezhetni t. Czukor József ur ügyvéddel Nyiregyházán.

Patay András.

Hirdetés.

Berczel község közbirtokosainak tulajdonát képező királyi kisebb haszonvételi, ugy nemkülönböztetve a halászati és révüvász-szedhetési jogok 1875-ik évi január hó első napjától három egymásután következő évre folyó évi szeptember hó 20-ik napján d. u. 4 óraker a község házánál tartandó nyilvános árverésen haszonbérbe adatni fognak.

Az árverelni kívánók kötelesek tiszszáztólí bánompézt letenni, vagy is 260 forintot, mely az utolsó részletfizetésbe leszen betudandó.

Okolicsányi Lajos,

(3—2) közb. igazgató.

Makk-eladási hirdetmény.

Nagyméltóságú báró Semnyey Pál ur Zemplénmegyében fekvő Bélyi uradalmához tartozó Battyányi erdejében, hol a Latorcza vize foly keresztül, mintegy 700 hold területen levő gazdag tölgy-makk termés szabad kézből a Bélyi titkári hivatalnál — hova a venni szándékozók fordulni sziveskedjenek — eladatik.

(2—2)

A titkári hivatal.

HÁZ-ELADÁS.

Az Egyház-utcának a Tokaji-utca felőli részén levő 156-dik számú lakház, előnyös feltételek mellett, örök áron eladó. Értekezhetni ugyanott a tulajdonossal. (3—2)

ÉRTESETÉS.

Van szerencsém a tisztelt szülök tudomására hozni, miszerint növevöl intézetemben Kassán (Forgács-utca, 13. sz. a lakásomon) folyó évi szeptember hó 1-től a rendes tanórák kezdetöket veszik, ahol is a növedékek szakavatott jeles tanórák és nevelónök által ugy az idegen nyelvek, valamint zene, rajz, női munkák és programomban előirt kötelezett tantárgyakból nyernek oktatást.

Egyszersmind bátor vagyok a tisztelt szülök figyelmét felhívni arra, hogy intézetemben 15—16 éves növedékek is felvétetnek az ugynevezett továbbképző (Fortbildungs-Classe) osztályba.

A többire nézve, nálam kapható programom szolgál sinórmértékül.

Fekete Hedvig,
szül. Otte Poroszhonból.

Makk-eladási hirdetmény.

Bereghmege Borzsova helységében 80 hold területen levő makk-termes, árverés utján a legtöbbet igérónék f. évi szeptember hó 8-án bérbeadandó. Bővebb tudósítás Beregszászban özv. Sipos Ferencznél nyerhető.